

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hozva:	
Egész évre!	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	8 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, márczius 14.

Jobbágyság szabadulás.

Igy a nagy történelmi napok hatása alatt hatalmába vesz bennünket az emlékezés, a visszagondolás régi dicsősége, dicső nagy napokra, melyek elmúltak régen.

Talán mesének tartanók azt a nagy nemzeti vértelen foradalmat is, mely márczius 15-én, egy nap alatt, egy pillanat lelkesedéséből törve elő, szabadságot adott a testnek és szellemnek, mikor megszüntette a jobbágyságot és cenzurát, költeménynek hinnék, ha gyümölcssei nem bizonyítanák, hogy úgy volt valóban.

A 48-as vívmányok meg vannak, de a 48. előtti dolgok szintén nem multak el.

A jobbágyság el van törölve és mégis szigorubbán áll fenn, mint régen; a cenzurát nem ismeri törvénykönyvünk, de ismeri az élet.

Hajdan egy hivatalnok kék plajbásza dirigálta a szellemet, a szabad vélemény nyilvánítást, de a kék plajbász nem volt rá elég erős és a szellem győzött. Ma a szabad vélemény nyilvánítást a gyomor kérdéssel hozták szerves kapcsolatba s ez a kapcsolat jobban be vált mint a kék plajbászos cenzor, sőt e mellett cenzorra nincs is szükség, mert magát cenzurálja a pártiarúvá vált penna.

Mi volt régen a jobbágyság? Paraszt, aki robotot végzett, dézsmát adott, szavazati joggal nem bírt s a földesurjóságai közé sorozta őket.

Elvetettük ezt a jobbágyságot s a kor igényeinek megfelelőleg szerveztük.

Magyar hivatalnoki kar a neve. Nem robotol, hanem irodai teendőket végez reggeltől estig, dézsmát nem szednek tőle, sőt úgy állapították meg a fizetését, hogy ne is lehessen belőle szedni. Szavazati jogot kapott a hivatalnok sereg s mellé atyái utasítást, szelid nyomást és még egyebet is ha az nem volna elég.

Mindezek mellett pedig uri rangra emelték őket, így is kell reprezentálniuk s ez minden hivatalnok tragédiának az alapja.

Csendes emberek a hivatalnokok, nem izgágáskodnak, nem kiabálnak. Nem azért mintha nem volna mondanivalójuk, hisz művelt, munkás férfi lelkek ezek. Megszólal bennük is a férfi önérték, volna is mit mondani, de hát otthon családjuk van, mely a fizetésből él s a kitörni készülő férfit elhallgattatja az atya.

Igy volt ez mostanáig. Egy emberöltőre terjedő rendszer féregként furta belé magát a 48-as idők gyümölcsebe és a héjj alatt emésztett csendesen, de kimerítően.

Új éra kezdődik. Hisszük, hogy ez nem a gyümölcs héjjával fizet ki bennünket, hanem az egész gyümölcset adja. Nem markol a liberalizmus szent nevében, hanem az igaz liberálizmussal fog cselekedni, törvény — jog és igazság szerint.

Ez az új rendszer most ötven év után majd ismét lehetlenné teszi a cenzurát s lesz tán olyan gondos anya, hogy

néma gyermekének is megérti a szavát és meglátja a magyar hivatalnoki kart.

E két dolog most a legfontosabb tényező a magyarság szempontjából; tiszta szabad sajtó klikk érdektől menten és tisztességesen dotált független hivatalnoki kar, klikk nyomástól mentve, mert a kettőben jegecsesedik ki a magyarság, melynek lelke a sajtó, teste incarnatiója a hivatalnoki kar.

Az intelligencia zöme, sok helyen a magyarság egyedüli reprezentálója a hivatalnoki kar, ezeknek nem csak a kezére, de a lelkére is szükség van. Ne bérbe vegyük a lelkét a kezével együtt, mikor állást adunk neki, hanem érezzon olyan bánásmódot keze munkájáért, hogy a lelkét önkényteljesen adja ide.

Mert erre a lélekre, annak érzésére még nagyobb szükség van, magyarság szempontjából, mint keze munkájára.

Sok dikció fog ma hangzani Kárpátoktól az Adriáig. Az a célunk ezzel a cikkünkkel, hogy témát adjunk hozzá.

P—y.

Vasárnapi munkaszünet a kereskedelmi miniszteriumban.

Hegedűs Sándor, az új kereskedelmi miniszter nagyon rokonszenvesen kezdi új működését. Az a két beszéd, melyet beköszöntő gyánánt tartott, olyan általános rokonszenvet keltett, amilyennel Baross óta alig találkozott bármelyik elődje. Az a rendelet pedig, amelyet most adott ki, igen alkalmas arra, hogy fokozza iránta ezt a rokonszenvet. Elrendelte ugyanis,

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Márczius tizenötödikén *

Irta: Ábrányi Emil.

Negyvennyolc óta minden évben eljön,
S megünnepeljük márczius idusát;
És emlegetjük a tizenkét pontot,
Petőfit s ama fenséges tusát,
Mely márcziusnak ünnepéből támadt
S szívünk megdobban, arcunk pirban ég.
Szép ünnep. Mindig szép marad. De vajjon
Mélto-e rá a mai nemzedék?

Mélto vagy-e rá honom ifjusága?
Kebled virágát vajjon kora fagy
Nem vette meg? Mélto vagy-e a multra,
Ki a jövő legszebb reménye vagy?
Vagy nállatok csak szavallat a szabadság,
Ünnepi köntös a honszeretet,
A mit felöltesz egy-egy alkalomra,
Czifrákodik, aztán odább veled?

Nem, nem! Tudom, hogy méltó vagy! Tudom, hogy
Haszontalan játékok egy sem üz
E tiszteletre méltó nappal. Érzem:
Te benned éppen úgy megvan az a tűz!
De a mi akkor meteor-hullás volt.
Izzó vulkánok kitérő heve,
Most úgy ragyog mint műhelyben a lámpa.
Mely csak a munkát sugarazza be.

* A Lampel R. kiadásában megjelenő Magyar könyvtár »Márcziusi Dalok« füzetéből.

Ha a tavasz lángolni kezd az égen,
A holt mezőt átjárja a gyönyör,
Csattog a dal s virágok milliója
A fényes, forró föld színére tör.
Igy, így süttött ki a szabadság napja,
Ily lángolon, zsibbadt hazánk felett;
S minden magyar szív a nemes, nagy érzés
Virágos kertje, csalóánya lett.

Óh, lelkesedni százszor nehezebb ma,
Mert életünkben ritkább a sugár.
Nem mámor, nem harez, nem sasróptü ábránd,
Csak napi gond apró küzdelme vár.
Nem nagyszerű esatákon vérezünk el,
Mint akkor ők — az élet maga öl.
Lelkünk eget néz, szárnyatlan madárként,
De nem röpülhet a magasba föl.

Nagyobbak voltak s boldogabbak ők, mert
Átélhették a lelkek tavaszát.
Mi kisebbeknek jöttünk a világra.
De nem baj! Csak legyen nagy szívünk, a hazát
Épp úgy szeretni, mint ők! A dicsőség
Elmúlt, de a kötelesség megmaradt.
Dolgozzunk hiven s őrizzük a szebb mult
Emlékét, mint gyémánt a sugarat.

S a hányszor eljön márcziusnak napja,
Megünnepeljük mindig e napot,
De szívből, nem divatból! Ünnepeljük,
Mint a hívó a szent nagy-szombatot.
E nap, mely a föltámadást jelenti,
Támaszra főt mi bennünk a hitet,
Hogy élő fog örökké a szabadság,
Mely a tavasszal együtt született!

Zoltán eljegyzése Mén Marót leányával.

— Bihar megye ezredévi képe Feszty Árpádtól. —

Irta: Dr. Némethy Gyula.

»Daliás alakok keresztbe kötött koszoru alatt két kedves gyermeket emelnek vállaikon, egy fiút és egy leányt; a két gyermek örül, nevet, a sokaság körülöttük ujjong, háttérükbe pedig megismerhetők a háborított bihari hegyek, mint összebörölt szülék, mintha áldást mondanának rájuk, s a nekik örvendő, egyesült két nemzetnek.«

Bungitay Vincze: Biharvára és a bonfoglalás.

»A földet pedig, mely a Tisza és Igfon erdeje között van, mely Erdeneln (Erdély) felé fekszik, a Maros folyótól a Szamos folyóig Marout vezér foglalta magának, kinek unokáját a magyarok Mén Moroutnak nevezték, mivel hogy több szeretőt tart vala s azon földön ugynevezett *kozár* népek lakoznak.« (XI. fej.)
»Mikor ezt hallotta Menumorout, hogy Usubu és Velek, Árpád vezér legnemesebb vitézei, a a székelyek vezetése mellett erős sereggel el-lene jönnek, kellesténél jobban megijede és el-lenök jönni nem bátorkodék, mivelhogy hal-lotta vala, hogy Árpád vezér és vitézei erő-sebbek a háboruban és hogy a rómaiakat Pannóniából kiűzték és a muramelléki karantánok határait földülták és sok ezer embert kardélre hánytak. Pannónia földjét elfoglalták s ellenségeik színök előtt megfutamodtak. Akkor Menumorout vezér vitézeinek sokaságát Byhor várában hagyván, maga feleségével és leányá-val színök elől megfutamodván, az Igfon erde-

hogy miniszteriumának összes alkalmazottai vasárnap nemcsak délután, mint eddig, hanem egész nap munkaszünetet élvezzenek. Igen helyes, vajha miniszter-társai és az alattuk álló összes alkalmazottak követnék e példát s ezzel alkalmat adnának tisztviselőiknek, hogy a vasárnapi istentiszteleten részt vehessenek. Jó, hogy protestáns miniszter kezdeményezi ezt, mert ha kath. vallásu tette volna, menten kikiáltanák ultramontánnak. Hegedüs volt különben az is, aki protestáns főgondnoki installációján ki merete mondani, hogy az egyházaknak részt kell venni a politikai életben. Megtette a mult novemberben azt is, hogy mikor mint előadó elkésve érkezett a Házba az indemnitási tárgyalására, s Pulszky Gusztai az ő távollétében sok bajt csinált, avval mentette magát, hogy mint főgondnok egyházánál volt elfoglalva. Reméljük, ezután kath. kollegáitól sem fogják rossz néven venni az ilyeneket.

Ugron és Polónyi.

A politikától visszalépett Cinciuánátus mikor ismét visszatér kedvencz ideájához — a politikához, már nem oly héves, hanem igyekszik egy kevésse gyakorlatias is lenni, igyekszik elveit, miket oly hévvel, dörgedelemmel hirdetett egykor, hogy megrendült tőle agyáva, — igyekszik realizálni. *Fokozom a gyakorlatias irányt — ugymond — mely nem mondja azt: mindent vagy semmit, hanem ami elérhető, azt megszerzi és biztosítja.*

Gyakorlati elvekre keres most Ugron Gábor pártot s ennek keresésében hatalmas segítőtje Polónyi Géza. Eme törekvésüket nem jó szemmel nézi az »E-s«, mely a következő megjegyzést fűzte Polónyi működéséhez:

»Ugron szilágy-somlyói föllépésével kapcsolatban van ama bizonyos Polónyi urnak újabb mozgolódása, ki a lapokban azt híreszteli magáról, hogy ő most Szoboszlón egy »kormányképes függetlenség« pártot akar szervezni. Tényleg azonban azt cselekszi, hogy néhány függetlenségi képviselőt a delegációba való belépés czéljával akar meggyőzni. Kiváncsian várjuk, hogy minő újabb bajt és szegységet akar ez az ur a függetlenségi pártra hozni s minő meleg fogadtatásban részesítik »kormányképes«-re törekvő s voltaképen kormánytámogató tervét Szoboszló független derék polgárai?»

*

jében kezdé lakozni. Usubu és Velek, s egész seregök vígan kezdenek Byhor vára ellen lovagolni és táborba szállának a Jozos folyó mellett. Harmadnap pedig a sereget elrendezvén, Belland (Bihar) vára alá kiszállának, valamint más felől a különféle nemzetekből összegyülekezett vitézek Usubu és vitézei ellen harcolni kezdenek. A székejek és magyarok sok embert agyod nyilazának, Usubu és Velek kézi-jaikkal százhuszonöt katonát megölének és folyt a harez köztük tizenkét napig és Usubu vitézei közül husz magyar és tizenöt székely esett el. Tizenharmadnap pedig, midőn a magyarok és székelyek a vár árkaikat betöltötték és hácsókat akarnának a falhoz rakni, Menumorout vezér vitézei látván a magyarok merészségét, a sereg két feje után kezdenek kérdezni, a várat kinyitván, meztláb, könyörögve jövének Usubu és Velek színe elé, kiket Usubu és Velek őrizetbe tétetvén, maguk Byhor várába bemenének s azon katonák sok javait ott találták. Midőn ezt Menumorout a megfutamodott hírnemektől meghallotta, roppant fölelemben esett s köveit különféle ajándékokkal Usubuhoz és Velekhez küldé és kéré őket, hogy békére hajolva, köveit Árpád vezérnek menni bocsássák, kik neki hírül vigyék: hogy Menumorout, ki Árpád vezérnek előbb köveit által bolgárszivevelkevélyen izenve azt mondta vala, hogy egy marok földet sem fog neki adni, most legyőzve és leborulva ugyanazon

Ugron Gábor — kinek a sz.-somlyói választókerület küldöttsége a képviselőjelöltséget felajánlotta, e hó 19-én vasárnap délután tartja meg programbeszédét Szilágy-Somlyón, mint a kerület székhelyén. Ugron Gábort — ki iránt az egész kerületben óriási a lelkesedés — Szilágy-Somlyón fényes fogadtatásban fogják részesíteni, melyre már is nagyban folynak az előkészületek. Szilágy-Somlyó városában már a legtöbb házat felbogarózták az Ugron nevével ellátott zászlókkal. A kormánypárt nem is állít jelöltet vele szemben s így Ugron előreláthatóan egyhangulag fog megválasztatni, dicsőségére a kerület lelkes választóinak s hasznára az országnak, melynek parlamentje és politikai közléte eddig is oly sajnósan nélkülözötte egyikét a legjobb és leghatalmasabb parlamenti és politikai harcosoknak.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

B u d a p e s t, márczius 14.

Mikor Perczel Dezső elnök jegyzői karával megjelent az elnöki dobogón, Apponyi Albert odasielt, hogy szólásra feliratkozzék.

Molnár Antal jegyzőnél jelentkezett, a ki tudvalevőleg a jobboldali szónokokat jegyzi.

A baloldali jegyző Rakovszky István, mélabus tekintettel nézte ezt a jelenetet. Ez a pillantás azt látszott mondani:

— Mi már most nem kellünk, ugy-e!

Apponyi megértette a csöndes szemrehányást. És miután doigát Molnár Antalnál elvégezte, odasielt Rakovszkyhoz, hogy megvigasztalja.

— Sajnálom, már ezentul nem nálad jelentkezem.

— *Fájdalom!* felelte rá mély sóhajtással a néppárt ifju championja.

Közben az elnök elolvastatta és hitelesítette a mult ülés jegyzőkönyvét, megtette előterjesztéseit és aztán áttértek

a költségvetés tárgyalására.

Páder Rezső (néppárti) az első szónok, a ki nem hisz abban, hogy rendszerváltozás állt be, mert a régi kormány legtöbb tagja benn ül az új kabinetben is, mert Beksics Gusztáv is azt írja egy német lap vezércikkében, hogy rendszerváltozásról szó sincs.

Kossuth Ferencz következett ezután, a ki mindjárt beszéde elején pártja zajos és tüntető

helyeslése közben jelentette ki, hogy a költségvetést nem szavazza meg. A miniszterelnök személye iránt tisztelettel viseltetik, de nem választhatja el személyétől azt a tényt, hogy ő egy 67-es kormánynak elnöke. (Zajos helyeslés a szélső baloldalon.) Reméli mindazonáltal, hogy a miniszterelnök a törvény, jog és igazság elvét, melyet programjában emlegetett, a gyakorlati életben is megfogja valósítani. A nemzeti párt belépését a kormányba helyesli, mert az elvi különbség immár a két párt között elenyészett. Azért is helyesli ezt, mert már most a kormánypártnak is lesz véleménye (Zajos helyeslés) és nem lesz egyedüli elve a pártfegyelem. (Ugy van! a baloldalon.) A 67-es alap kizárja az önálló államiságot és annak attributumait a hadsereget, az önálló külügyi képviselőt.

A hadsereg csak névleg közös, tényleg osztrák. Nyelve, szelleme, zászlója osztrák. (Zajos helyeslés.) A külügyi képviselő is teljesen osztrák, annyira, hogy a magyar állam a külföld előtt nem is létezik. (Viharos tetszés a szélsőbaloldalon) Drasztikus példát hoz fel erre. Tisza Kálmán idejében a londoni osztrák-magyar nagykövetség egy magyar átíratot azzal a határozattal küldötte vissza, hogy: »unverständlich«. A helyzet azóta sem javult. A vám- és kereskedelmi ügyeknél szintén osztrák birodalmi érdekek érvényesül. Ausztria-Magyarország közötti viszonyt lord Brownt »tökéletlen szövetkezésnek« nevezí, mely minden szövetkezés formája között a legrosszabb. Mindazonáltal nagyon fog örülni, ha a többség, mely most nemcsak szám-arányban, de tehetségekben is gyarapodott, legalább a törvények szentségét fogja megőrizni.

Aztán a budget kritikájára tér át és konstatálja a számok folytonos megdöbentő emelkedését. Szomorú dolog, hogy Magyarország összes adóssága 5400 millió forint, mikor az összes földbirtok értéke 5600 millió forint.

Beszéde közben hangosan fakad ki a kormánypárt folytonos zajongása és figyelmetlensége ellen. A kormánypárt elcsendesedik és mindenütt halljuk, halljuk kiáltásokkal biztatják a függetlenségi párt elnökét, beszéde folytatására.

Apponyi a fuzióról.

A jegyző most gróf Apponyi Albert nevét szólítja. Általános ideges mozgás, halljukozás, aztán néma csönd. Apponyi Albert gróf feláll és megkezdi első kormánypárti beszédét.

Nem akarja az előtte szólót a költségvetés részletes birálatának terére követni, de konstatálja a súlyos pénzügyi helyzetet, mely a legnagyobb takarékosagra int. Megnyugtató, hogy olyan pénzügyi tekintély, mint a miniszterelnök, áll a kormány élén.

követei által egész országát Árpádnak s fiának, Zoltának leányát adni nem kételkednék. Akkor Usubu és Velek dicsérek szándékát és köveivel hírnemektől küldének, kik urukat, Árpád vezért a béke végett kérjék. Kik midőn Sepel szigetébe bementek és Árpád vezért üdvözölték, másodnap a köveket Menumorout izenétét elmondták. Árpád vezér pedig nemeivel tanácsot tartva, Menumorout izenétét megkedvelé és dicséré és midőn Menumorout leányát már ugyanoly korúnak hallotta, mint fia, Zulta, Menumorout kérelmét halasztani nem akarva s leányát Zulta nevére fogadá a neki ígért országgal együtt. S köveket küldvén Usubuhoz és Velekhez, megparancsolá, hogy lakodalmat tartva, Menumorout leányát fiának Zoltának vegyék nejl és a lakosok túszokká tett fiat hozzák magukkal s Menumoroutnak adják át Byhor várát» (L. l. fejezet.)

Igy beszéli el a Névtelen Jegyző Árpád fia, Zoltán házasságának történetét. A honfoglalás történetének híres művésze, a legnagyobb magyar író veje hősmundáink e legszebbikét választotta festménye tárgyául, a melyet Bihar megye ezredévi emléke gyanánt festett. A hat méter széles és négy méter magas festmény immár ott pompázik Bihar megye székházának dísztermében, mint annak legelső művészi ékesége a »híres bihariak« arcképei között. A hatalmas festmény középpontját a gyermekmátkapár képezi, a kis Zoltán, menyasszonyá-

val, kiket lombsátor alatt négy-öt vitéz emel bõrrel fedett pajzson a magasba. A kis Zoltán diadalmasan tekint föl biborvörös díszruhájában, a híres vezér leánya pedig inkább kíváncsi tekintettel nézve a sokaságra simul völegényéhez. A fõcsoporttól jobbra aranymenyegzetes hordozó székben ül a vén Mén Marót: nem az a büszke, férfikora teljében pompázó alak, kit Lotz Károly gyönyörű muzeumi fal-festményéről ismerünk, hanem egy testileg, szellemileg tönkre-élt agg, kinek számadmas megjelenésével frappáns ellentétet képez az az erőtől, egészségtől duzzadó, a nap fényében ragyogó hölgyesereg, a mely körülveszi az aranyozott pávában végződő menyegzetes hordozó széket, melynek kékselyem bélésű párnái közl inkább fekszik, mint ül a vén despota. Egy hárem ez, de a szabadban. Jobbról, közvetlenül az előtérben a zenészek foglalnak helyet: hárfások, dobosok, csimpolyások tarka barka vegyülete. Középen az előtérben, rézedény pompázik, a nagy szent miklósi híres aranyélet egyik edénye után készítve, a melyből jóillatú fűszerek illatos füstje száll az égnek. Pávatoslas legyezök élénkítik a fényes női ruhák fehér-ségét. A lombfüzérésátor körül pedig egész sereg magas lándzsanyélre tűzött fehér lófej, lófark, bálvány mered az égnek. A kép balszögletében az előtért magyar leányok, virág-tartó leányok csoportja foglalja el. Gazdag veres himzésű patyolat ing fedi vállait, talán nagyon is

Ezután áttér a politikai helyzet ismertetésére. Az országnak számot kell adni a beállott változások okairól.

Történt márczius elsején, hogy egy miniszterelnök olyan politikai programot fejtett ki, mely minden részletében megegyezik annak a pártnak az elveivel, melyhez ő tartozik. Történt ez bizonyos előzmények után, melyre vissza kell térni. A nemzeti párt 1896-ban programnyilatkozatot adott ki, mely lényegileg teljesen kongruál a kormányelnök programjával. Lényege volt a programnak a 67-iki közjogi alap sértetlen fentartása, belügyi téren a jogállam kiépítése. Közgazdaság terén pedig minden egyoldalúság kizárásával az a földművelésnek, mint az ország gerincének fejlesztése. Miután a honvédelmi miniszter kezdeményezésére a magyar katonai oktatás eszméje megvalósított és Derányi földművelésügyi politikája általános helyesléssel találkozott, az ellenzéki álláspontot csak a *belügyi téren fenálló jogtalan és igazságtalan rendszer* következtében tartották fenn, tehát mikor a kiélesedett ellentétek folytán a pártszervevények hullámai magasra csapkodtak, akkor nyult bele a politikába Széll Kálmán, ki helyes alapon helyreállította a békét. És mikor ő átvette a kormányt és elmondta a programját, nem mondhatunk egyebet, minthogy mi ezt a programot támogatjuk. Komjáthynek csak melleleg jegyzi meg, hogy a mandátumot igenis kötelessége letenni annak, a ki elvet, irányzatot változtat, de az ő politikai irányában nem változott meg, csak a helynek a topografiája, melyet a parlamentben elfoglaltunk. (Zajos helyeslés.)

Ugy látszik Komjáthy csak azt akarta, hogy mi bizonyos lélektani okok feszegedése által feszélyezve érezzük magunkat új helyzetünben. (Zajos helyeslés és derűtlenség.) De a mai viszonyok nem olyanok, hogy ilyen subjektív dologgal sokáig foglalkozunk. A jelennek súlyos feladatai vannak, melyek szükségessé teszi azoknak az erőknél a konzekvenciáját, melyek a nemzeti államot a 67-iki alapon akarják kiépíteni. Ez a nagy, közös feladat nem fogja megengedni, hogy ezek a kisebb subjektív eltérések kiélesedjenek. (Zajos helyeslés.) Mi megtettük ezt a lépést minden utógondolat nélkül, hogy külön közösséget képezzünk a szabadelvű pártban. (Zajos helyeslés és éljenzés a jobboldalon és a középén.) Elfogadja a költségvetést.

Mikor Apponyi befejezte a beszédét, ismét viharos, zajos éljenzés hangzott fel az egész kormánypárton. A Ház minden oldaláról tömegesen siettek a képviselők Apponyi üdvözlésére. A jegyző közben a következő szónoknak, Buzáth Ferencznek a nevét szólitotta, de a Ház minden oldaláról oly zajosan kértek szünetet, hogy az elnök kénytelen volt az ülést öt perczeze felfüggeszteni.

5 percz szünet után:

Az új alakulás nem egészséges.

Buzáth Ferencz osztja ugyan a miniszterelnök nézetét, de rá kell mutatnia, hogy az új iránynak azok is követői lettek, kik eddig a polgári jogokat lábba tiporták. Az új alakulást nem tartja egészségesnek. Fejtegeti az igazi szabadelvűség lényegét, majd meglátjuk, hogy az új kormány megfelel-e annak. A költségvetést nem fogadja el.

A pénzügyminiszter védelme.

Lukács László pénzügyminiszter: Örömmel hallotta a szimpatikus bírálókat Konedájja, hogy az utolsó években költségvetésünk tetemesen emelkedett, de geográfiai és állami viszonyainkban keresendő az ok. Ha az ország máshol fejlődne, ha egységesebb volna, talán kevesebb áldozattal többet tudnánk elérni. Ha az utóbbi években, nem kellett volna közgazdasági téren több század mulasztását pótolni: kisebb budgettel állnánk szemben. Azt kérde Komjáthy, a beálló nagy kiadásokat miből gondolja fedezni? Jóslásokat nem szeret mondani, azért számszerűleg nem is felel erre. Annyit mond, hogy ha czélszerűleg gazdálkodunk, megtaláljuk a módot erre. Mióta ő miniszter, az országot a legkülönösebb gazdasági csapások érték s azonfelül a külföldön érdekeinkkel szemben ellenséges magatartást tapasztaltunk, mégis meg volt a mi expanzív erőnk.

Mezőssy Béla kijelenti, hogy végeredményben teljesen mindegy akár az ischli, akár az augusztusi klauzula valósíthatnák meg. Eredményében ugyanis ez nem volna más, mint az ország önállóságának feláldozása. (Ugy van!) Attól tart, hogy Széll Kálmánnak nem fog sikerülni programját teljesen megvalósítani.

Vajjon az ő szabadelvűsége nem lesz e olyan mint a milyen már 30 év óta a szabadelvűség?

Ostorozza a szabadelvűpártot, annak demokraciáját. Az új választások új mágnásokat teremtettek. Olyan ez a szabadelvűpárt akár egy automata. Ha beledobtak tízfiliereket helyett százazreket, a másik oldalon bajszpedrő és kölnivíz helyett kipotyogtak a grófok és bárók. (Nagy tetszés.) Ő amíg azt nem látja,

hogy az országban a jog, törvény és igazság uralomra jut, nem szavazza meg a budgetet. (Éljenzés.)

Kossuth Ferencz indítványt nyújt be, hogy a Ház márczius 15-én ülést ne tartson.

A Ház az indítványt elfogadta.

Az ülés vége 3 órakor.

Hazafias ünnepélyek.

Az 1848-as vívmányok ünnepét városunk csaknem minden testülete és tanintézete megünnepeli a mai napon. Az iskolákban elmarad a hazafias ünnepre való tekintettel az előadás a mai napon. Nem tartatnak meg az előadások értesülésünk szerint az ipariskolában sem. Vették továbbá a következő értesítést:

Az alsófoku kereskedő tanoncziskolában a nemzeti ünnep iránti tekintetből a mai esti tanítás nem tartatik meg. Az iskolai bizottság elnökségének megbízásából. Nagyváradon, 1899. márczius hó 14-én. Vidovics Bonaventura, igazgató.

Az ünnepélyek közül elsőnek említjük fel a polgárság bankettjét a Zöldfában, melyre a szabadelvű és 48-as párt a következő felhívást bocsátotta ki:

Polgártársak!

Nemzeti ujászületésünk évforduló nagy napját, márczius 15-ikét megünnepelni hazafias kötelességünk. E napot nemzeti ünnepévé avatta már a honszeretet, mely több egy fél-század óta ujítja meg 1848. márczius 15-ének a magyar nemzet lelkéből kitörölhetetlen emlékét.

Polgártársak! A nagyváradi szabadelvű és függetlenségi 48-as párt az idén ismétleten igaz polgárokhoz méltóan együttesen ünnepli márczius 15-ikét.

Hozzátok fordulunk azért Nagyvárad város hazafias polgárai! E napon lobogózzatok fel házaitokat és a Zöldfa-szálloda nagytermében 1899. márczius hó 15-én este 8 órakor felterítés mellett tartandó ünnepélyen minél számosabban jelenjete meg pártkülönbség nélkül, bebizonyítandó azt, hogy a multak emléke szent még előttetek, hogy azok az eszmék, melyek 51 évvel ezelőtt márczius 15-ikén diadalt ültek, ma is élnek még szívetekben. Mert a szabad eszmékre ma a hazának még nagyobb szüksége van, mint bármikor.

A rendező bizottság nevében:

Mezey Mihály,

elnök.

Szokolay Tamás,

elnök.

Dr. Gyémánt Jenő,

jegyző.

modern szabású; de az egész csoport hatása az ellentétnél fogva, melyben ezen szemérmesen öltözött leánysergej Mén Marót ezéda, félmezitelen hölgyeivel áll; mégis jótékony hatása Balfelől Árpád, méltósággal, erővel, önérzettel teljes egyéniség. Kár, hogy egész csapatával együtt vakvilágítást kapott. Az ég ugyanis felhős, csak egyes helyeken süt teljes erővel a nap; még pedig éppen ott, a hol Mén Marót hölgyei állanak. A színvázlaton Árpád is ilyen világítást kapott s nekünk ugy tetszik, hogy ez a változtatás nem vált a kép javára.

A háttérben a Bihar hóval fedett ormái emelkednek, közelebb Mén Marót sátorábrája; körülötte tengernyi nép.

Ha már most így elménkbe, szemünkbe fogadva a hatalmas és aránylag elég jó világításba helyezett kép egyes csoportjait, vagy tíz méternyire a képtől állást foglalunk,* lehetetlen Munkácsy Honfoglalására nem emlékeznünk, annyira modern és francia irányu ez a kép is. Talán gyöngébb a Feszty plasztikája, lég-

távlat, halaványabbak színei, de az összbenyomás mégis nagyon hasonló. Meglehetősen realisztikus a kompozíció, nem világos, nem határozott, mint a nagy német mesterek képein inkább Siemiradsky tagolatlan tömegői tolonganak előttünk s időbe kerül, míg szemünk az elemzés munkáját elvégezheti. Művészi irányok iskolák fölött meglehetősen hálátlan és meddő dolog vitatkozni, de annyit mégis nem titkolhatunk el, hogy az a nagyon is széles ecsetvonásu modor, a mely sok helyen hanyaggyá válik, soha nem tudott bennünket kielégíteni. Csak a nagyon távolba helyezett alakok mosódnak el a távolságban. (főleg déli napfényű világításban!) annyira, mint itt a magyarok egész csoportja. A modern iskolák bizonytalan körvonala modora, a valósággal ellentétben áll.

A modern irányzatnak meg van még az a különlegessége is, hogy kerüli a szépet; a régi iskola nagyon is kereste s merő tökéletes szépségű alakokat vetve vászonra kétségkívül meghamisította a történetet.* De talán itt is helyesebb a középut, mert hiszen hála az égnek, szép alakokkal találkozunk az életben is. Több szép alakot szeretnénk látni ezen a képen is. És ha már plein-air festészet, több színt, gazdagabb pompát; talán mégis csak szingzagabb embertömeg járt-kelt a Bihar tövében, mint gyáraink, vasutaink füstje által megszüri-

* Gondoljunk pl. Poussain Miklós képeire!

tett korunkban. És pláne a keleti pompaszerető magyar! Mi azt hisszük, hogy Munkácsy barnás, szürkés tónusai ép oly végzetes hatást gyakorolnak művészeinkre mint főleg utolsó képein oly gyöngye rajza. A nagy Michel Angeló atyja lett a barokknak korlátlan subjektivizmusa által, ha azt káromlás nélkül konstatálhatták talán nekem is megbocsátanak olvasóim, ha elborult elméjü halhatatlan mesterünk egyik másik tulajdonságát elemezem.

A bocsánatkérésre bizony nagyon is rászorulok, mert ime annyi alanyi véleményt, ítéletet vegyitettem ismertetésembbe, hogy olvasóim talán nagyon csalfa tükrében látják művésznünk nagy alkotását; azután nem is emeltem ki a kép jelességeit elég határozottan; a jelmezek, fegyverzet, edények, szerszámok, viszonylagos korhűségét, gazdag és gondos tanulmányozását; de hát azok közül, amiket mondtam, sok jellemző lehet, amiből a modern irány kedvelői megérthetik a magukét s lehet, hogy éppen ezért fogják előre is nagyra tartani a képet. Azért nem is folytatom tovább, hiszen az én szívem is földobog büszke örömmel annak tudatában, hogy alig három év előtt immár a harmadik kolosszális történelmi festményt mondhatjuk magunkénak: közöttük két olyant, amely Biharmegye és Várad régi dicsőségét zengi: *Bihari Sándor képe és Feszty Árpádé*, kiknek azért minden bihari igaz magyar készséggel nyújtja az elismerés koszoruját.

* Megvalljuk, hogy sem a tulgyszerű, a gazdag renaissance díszítésű terem fényétől annyira elütőrámmal, sem a kép elhelyezésével a nagy terem egyik kisebb falán nem vagyunk megelégedve. A kép a falnak, melyet csaknem egészen elborít, nem a közepén van föllálítva, hanem balra körülbelül egy méternyi fal maradt üresen, úgy hogy a kép az ott lévő ajtót közepén metszi át. A symmetria hiánya az első pillanatra feltűnik s ha az ajtót elmaszkírozzák is, tapéta-ajtót kétszerte belőle, a hatás bántó marad.

A jogakadémia polgársága d. u. 4 órákor tartja meg hazafias ünnepélyét a jogakadémia dísztermében a következő műsorral:

Megnyitó. Mondja: *Bárdos Ödön* az Önképzőkör alelnöke.

Nemzeti dal. Szavalja: *Knapp Lajos*.

Ünnepi beszéd. Mondja *Medvigy Gábor*, az Önképzőkör elnöke.

Márczius 15-én. Irta és szavalja: *Gara Ákos*.

Mult és jelen. Beszéd. Mondja: *Papp János*.

Óda. Irta: *Damjanovics Miklós*, szavalja:

Sebő Mihály.

Külön meghívókat az ünnepélyre nem bocsátanak ki, hanem arra ez uton hívják meg a hazafias közönséget.

*

A nagyvárad-i prem. rendű főgymnásium Eötvös önképzőköre d. e. 10 és fél órákor tartja meg ünnepélyét a főgymnásium dísztermében a következő műsorral:

1. Hunyady-induló, Erkel Ferenczétől, előadja a zene-egyesület; 2. elnöki megnyitó beszéd, tartja *Berkovits René VIII. o. t.*; 3. *Kossuth bucsuja*, *Verő Györgytől*, előadja a zene-egyesület; 4. *Márczius 15. irta Aliquander Ödön VII. o. t.*, szavalja: *Dukesz István VIII. o. t.*; 5. induló, *Irsa Józseftől*, előadja a daloskör; 6. alkalmi beszéd, tartja *Missuray Ágoston VIII. o. t.*; 7. Hymnus, előadja a zene-egyesület; 8. »Mi a hazá«, *Ábrányi Emiltől*, szavalja *Taróczy Béla VIII. o. t.*; 9. *Rákóczy kesergője*, *Káldy Gyulától*, előadja a daloskör; 10. *Talpra magyar! Petőfi Sándortól*, szavalja *Klein Ferencz VIII. o. t.*

*

Az állami főcédliskola a következő műsorral tartja meg ünnepélyét:

1. Szózat. 2. Igazgatói megnyitó. 3. A szabadság ünnepe. Szónoki beszéd. Tartja: *Singer Béla VIII. o. t.* 4. Nemzeti dal, *Petőfitől*. Szavalja: *Löbl Ferencz VII. o. t.* 5. Aldd meg Uristen nemzetedet... Énekli: az ifjúsági dalkör. 6. *Márczius 15. Jakab Ödöntől*. Szavalja: *Krüger Jenő VIII. o. t.* 7. *Márczius 15. ismertetése*. Irta s felolvassa: *Gergely József VIII. o. t.* 8. *Ébresztő*. Bajza *Józseftől*. Szavalja: *Neuländer Lázár VIII. o. t.* 9. *Hunyady-induló*. Énekli: az ifj. dalkör.

*

A nagyvárad-i községi polgári leányiskola

»Petőfi önképzőköre« szintén rendez saját helyiségében hazafias ünnepélyt. A műsor a következő:

1. Hymnus. Énekli az intézet dalköre. 2. Elnöki megnyitás. 3. »Petőfi napján«. Monolog. Irta: *Özv. Személy Kálmáné*. Előadja: *Klein Irén IV. o. t.* 4. »Talpra magyar« *Beleznay Antaltól*. Énekli a dalkör. 5. Részlet *Petőfi »Bolond Istók«-jából*. Felolvassa *Földheim R. IV. o. t.* 6. »Márcziusi szél« *lengedez*. *Pósa Lajostól*. Szavalja: *Biró Ilona II. o. t.* 7. »Zöld leveles fehér«. *Beleznay Antaltól*. Énekli a dalkör. 8. »Tizenötödik márczius 1848.« *Petőfitől*. Szavalja *Hegedüs Ilona IV. o. t.* 9. »Járjatok be minden földet«. Induló. Énekli a dalkör. 10. »Kedves vendégek«. *Petőfitől*. Szavalja *Sütő Gizella III. o. t.* 11. »Rákóczy induló«. Előadja a dalkör. 12. »A ledőlt szobor«. *Petőfitől*. Szavalja *Herkner Elvira VI. o. t.* 13. Szózat. Éneklik a jelenlevők.

*

Az elemi iskolák tanítói is dicséretes buzgalmat fejtenek ki, hogy a jövő reményeit a 48-as alkotások szeretetére oktassák. A nagyvárad-i elemi iskolák számos hazafias ünnepélyeiről kaptunk értesítést és a mai nap a hazafias felbuzdulás napja lesz.

*

A Réti Népkör szintén hazafias ünnepélyt rendez szerda délután saját helyiségében, este pedig társas vacsorával ünneplik márczius idusát.

*

A nagyvárad-velencei és váraljai »Népkör« a szabad eszmék születése napján társas vacsorával egybekötött hazafias ünnepélyt rendez este 8 órákor saját helyiségében, melyre egy a kör tagjai, valamint a város polgárai családtagjaikkal együtt hazafias tisztelettel meghívóznak.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Márczius 15. A gazdasági egyesület közgyűlése a megyeházán d. u. 3 órákor.

Márczius 15. Megyei gyűlés.

Márczius 16. Iskolaszéki gyűlés d. u. 4 órákor a város-háza tanácstermében.

Márczius 19. A hegyközség közgyűlése a városházán d.

Márczius 19. Szigligeti Társaság emléktünnepélye d. e. 11. órákor a jogakadémia dísztermében.

Márczius 25. A sakkör évi közgyűlése az egyet saját helyiségében d. u. 5 órákor.

Márczius 26. A Bihar megyei Népevelési Egyesület rendes tisztújító közgyűlése.

* **Személyi hír.** Dr. *Bulyovszky József* polgármester tegnap este Nagyváradra hazaérkezett.

* **Kövezetvám-díj szabályzat.** Nagyvárad városa az elmúlt év február havában állapította meg a kövezet és vásárvám szabályzatát s kérte az engedélynek további 12 évre leendő megadását. Egy teljes esztendőnél több kellett, a míg a miniszteriumban gondolkoztak a dolog felett. Tegnapra megérkezett aztán a miniszter leirata. Ugy a vasuton, mint a tengelyen behozott áruk után szedendő kövezetvám díj szabását jóváhagyta.

* **Megtagadott előmunkálati engedély.**

A Szilágysomlyó-margittai vasut kiépítése esetén a Szilágyságnak a forgalma némileg Nagyvárad felé terelődne, feltéve, ha a derecskenagyléti vasut nem épül ki pl. Székelyhidig. Mert ha ezt a pár kilométernyi összekötő vonalat kiépítik, még rosszabb lesz az állapot, mint eddig, mert Debreczent még rövidebb uton köti össze a Szilágysággal. Egyelőre azonban ettől nem kell tartani, mert a miniszter nem hajlandó erre megadni az engedélyt. *Penkert Mihály* székelyhidi gyógyszerész és több társa az iránt folyamodott a kereskedelmi miniszterhez, hogy Nagyléttől Székelyhidig kiépítendő vasutvonalra adja meg az előmunkálati engedélyt. A miniszter most értesíti Biharvármegyét, hogy *Penkert* és társainak kérelmét nem teljesíti s nem adja meg az előmunkálati engedélyt.

* **Telefon-hálózat Bihar megyében.** A millennium alkalmával szó volt arról, hogy az ezredévi forduló emlékeztetére a megyében létesítsék a közigazgatási távbeszélő hálózatot, vagyis a megyei központokkal telefon által kössék össze az egyes járási székhelyeket. Békésvármegye már évekkal ezelőtt elkészítette az egész megyét felölelő hálózatot s a közigazgatás egész menetére csak előnyös befolyása van. Bihar megye egy járásában a Sárreuten az egyes községek között már korábban kiépítették a távbeszélő hálózatot. Egész Biharvármegyében azért huzódott eddig a dolog, mert a vármegye nagy területe egyes, szolgabírói székhelyeknek a központtól távolfekvése nagyon megnehezíti a kérdés megoldását. Óriási hosszú vonal kell például a vaskóhi és érminályfalvai szolgabírói székhelyeknek Nagyváraddal leendő összekötésére. A hálózat most már a megvalósulás előtt van. *Beöthy László* főispán vette a kezébe az ügyet; költségvetést és tervezeteket készített s azt a mai megyegyűlésnek bemutatja. Nemsokára tehát Biharvármegye minden nagyobb pontja gyors és kényelmes összeköttetésbe jön Nagyváradal.

* **A vármegye gyásza.** Biharvármegye székházán gyászlobogó hirdeti, hogy a megyének gyásza van. Egyik főtisztviselője: *Morvai Tihamér*, a margittai járás főszolgabírója tegnapelőtt elhunyt. Már régebben betegeskedett, de az influenza pár nap óta támadta meg s a hercules természetű erős embert pár nap alatt megsemmisítette. Halálát bápatos özvegyén kívül négy kiskorú gyermek siratja. Nagy, kiterjedt rokonsága között van az *Ertsey*-, *Lovassy*-, *Bige-*

család. Temetése ma, szerdán délután megy végbe Margittán. A családi gyászjelentés a következő:

Özv. alsó-draskóczy *Morvai Tihamérné* szül. *Téglási Ertsey Crescence* úgy maga, mint kiskorú gyermekei: *Sára*, *Zsigmond*, *Gabriella* és *András*; továbbá apósa legid. alsó-draskóczy *Morvai Károly*, valamint sógornői *piskarkosi Szilágyi Zsigmondné Morvai Szeréna*, férje és gyermekei: *özv. Lovász Gáborné Morvai Gabriella*; sógorai: alsó-draskóczy *Morvai Károly*, neje s gyermekei, alsó-draskóczy *Morvai Loránd*; valamint saját testvérei és rokonai nevéken mély fájdalomtól megőrt szívvel tudatja a szerető férj, illetve apa, fiu, testvér, sógor és rokon alsó draskóczy *Morvai Tihamér* Biharvármegye margittai járás főszolgabírójának, folyó évi márczius hó 13-án, este 8 órákor *összas* szenvedés után 43 éves korában történt gyászos elhunytát. A drága halott földi maradványai f. hó 15-én délután 2 órákor fognak az ev. ref. egyház szertartása szerint, a margittai sírkertben örök nyugalomra tétetni. Margittán, 1899. márczius hó 13-án. Béke poraira!

* **Jegyzőválasztás.** Monostor-Pályi községben e hónap végén ejtik meg a községi jegyző választást. A pályázati kérvények márczius 26-ig a derecskei járás főszolgabíróségéhez adandók be.

* **Előkelő esküvő.** Előkelő főúri esküvő volt tegnap reggeli 7 órákor a nagyvárad-olaszi rom. kath. plebániái templomban, mely a bőjti sz. időszakra való tekintetből egész csendben, feltűnés nélkül végeztetett. *Besseney dr. Beöthy Pál* cséffai járási főszolgabíró esküdtött örök hűséget *pazonyi Elek Valéria* művelt, bájos arájának; az esketést *Dencs János* kanonok esperes-plebános végezte a házastársi hűséget és szeretetet rövid beszédben fejtegetve és az ifju jegyes párra a Mindenható boldogítóáldását leedve. Tanuk voltak *Szunyogh Péter* alispán és *Materna Artur* tűzér százados. Az örömszülők közül jelen volt: *Gársy Etelka* az ara édes anyja és *Beöthy Algernon* országgyűlési képviselő a vőlegény édes atyja; az esketés után 10 órákor az ifju pár elutazott.

* **Kérétem.** A városligeti pályáór eltávozik. A gondozása alá adott koresolyák egy részét hazaszállítani nem tudja. A futólag átadott koresolyák szám alatt vannak ugyan, de sem a tulajdonos neve, sem lakása nincs bekönyvelve. Habár a gondozás alá adásnak így módja pusztán a t. tulajdonos és a pályáór külön ügye: tisztelettel kérem fel a még ottlevő koresolyák tulajdonosait, hogy a koresolyák elviteléről gondoskodni méltóztassanak. Nagyvárad, 1899. márcz. 14. *Rátkay József*.

* **Csajthay Ferencz állapota.** Csajthay Ferencz állapotában folytonos a javulás, úgy, hogy a sebesült szerkesztő most már a nap legnagyobb részét az ágyon kívül töltheti. Ma délelőtt az orvosok eltávolították a golyót, mely tudvalevőleg a honalján akadt meg. Az operáció igen hamar megtörtént és igen könnyen sikerült.

* **Névtelen levelek.** A névtelen támadások csak gyávaságra vallanak s ezért elítélendők. Az utóbbi időben Nagyváradon igen elterjedt a névtelen levelek küldözgetése. Tisztességes családok nő tagjait igyekeznek mindenféle aljas gyanúsokkal kompromittálni. A rendőrség majd utánna néz, hogy kik ezek az orvtámadók, akik a becsületet igyekeznek bepiszkolni.

* **Helyreigazítás.** Vasárnapi számunkban közöltük a kath. kör táncestélyén történt felülízetéseket. *Dencs János* tb. kanonok adományát 1 forintból kiténtetve, holott a tb. kanonok ur 3 forintot fizetett felül.

* **Elfogott zsebmetsző.** A vásár ide esalt *Egri Lajos* 13 éves fiut, akinek a neve fiatal kora daczára, a legveszedelmesebb zsebmetszők között szerepel. Bizonyosan azt hitte, hogy itt jó alkalma lesz néhány vigyázatlan embert meglopni, azonban a rendőrség emberei még tegnap délelőtt elfogták. Illetőségi helyére toloncolják.

Értesítés! Van szerencsénk igen tisztelt vevőinket s a n. é. közönséget értesíteni, hogy a tavaszi és nyári idényre áru újdonságaink megérkeztek; különösen férfi és fiu kalapok, női, férfi és gyermek Carlsbadi cipők, kesztyűk, harisnyák, nyakkendők, fehérneműek stb. meglepő nagy választékban, melyeket rendkívüli olcsó szabott árak mellett árusítunk.

Áruraktárunk szives megtekintését kérve teljes tisztelettel: Fábry Testvérek.

A hanyagság büntetése.

— Saját tudósítónktól. —

A törvényszék tegnap meghozta ítéletét az igazságügyi palota építésénél történt egyik halálos végű szerencsétlenség ügyében.

A tárgyalásról már tegnapi számunkban beszámoltunk, tegnap a perbeszédre került a sor, ami után a törvényszék meghozta ítéletét.

A tegnapi tárgyaláson legelőször a kir. ügyész, dr. Lázár Márton beszélt. A per adataiból bebizonyítottak látja vádlottak vétkeségét s elítéltetésüket kéri.

Szokolay Tamás ügyvéd, aki özv. Varkus Károlynét képviselte, szintén elítéltetésüket kérte a vádlottaknak, akiket ezen felül kártérítésben is kért elmarasztalni.

Váradly Zsigmond dr. ügyvéd, aki a másik szerencsétlenül jártat, Korbíta Károly nap számost képviseli, szintén kártérítést kért.

A védőügyvédek, Rádl Odön, Dési Géza dr. és Hegyesi Márton védenzeiknek a felmentését kérték.

A törvényszék ítélete a következő:

Molnár Lajos ácssegéd 1. r. vádlottat bűnösnek mondta ki a btkv. 290 §-ába ütköző emberölés vétségében s ezért ötven forint pénzbüntetésre;

Oláh Lajos ács mestert ugyanezen §. alapján ugyan csak ötven forint pénzbüntetésre; míg:

Janicsek József építész ugyanazon §. alapján egy havi fogházra ítélte, ellenben a negyedik vádlottat:

Szegheő József ács főpallért felmentette.

A törvényszék ezen felül egyetemleg kötelezte a három elítéltet, hogy az özvegynek háromszáz, a két árvának pedig száz—száz forintot s ötven frt utánjárás költséget fizeszenek.

A Korbíta Károly szerencsétlenségében a vádlottakat a törvényszék nem bűnösöknek mondta ki s ezért őket felmentette, egyszerűsmit pedig a kártérítési keresetével elutasította.

A törvényszék igen nagy enyhítő körülményeknek tudta, hogy a szerencsétlenül járt munkás olyan helyről zuhaat le, ahová menni sem volt szabad. Korbítát pedig azon az alapon utasították el, hogy neki mint munkásnak vigyázni kellett volna s tudta is, hogy az a hely veszélyes.

Az ítélet ellen az összes érdekelték felebezték.

A „Fortuna“-svindli legújabb kiadása

A »Magyar Estilap« a hírhedt »Fortuna« bánya-részvénytársaság ügyeiről a következő szenzációs leleplezéseket közli:

A leányzó nem halt meg, a leányzó csak aludt; de szörnyű létszen ébredése.

Olvasóink bizonyára emlékeznek arra a nagy-szabású svindlire, melyet néhány évvel ezelőtt néhány iparlovag az abrudbányai u. n. aranybányák egy részével özött; emlékeznek arra,

hogy kerek 250 korona készpénz befektetéssel a nagyközönségtől százezreket csaltak ki.

Hogy mégis tisztább legyen a kép, a legmakacsabb tényeket vissza akarjuk idézni a közönség emlékezetébe. »Fortuna« név alatt 1,000,000 frt részvénytőkével aranybánya részvénytársaság, melynek tőkéje 750,000 frttal felvett bányából és egy 249,875 frtról szóló kötelezvényből állott, melyet valami Hammond nevű szélhámos állított ki, aki sem mérnök, sem gépgyáros nem volt és mégis azért a pénzért illetőleg ily mennyiségű részvényért a gépek szállítását ígérte. A hiányzó 250 korona azaz kettőszázötven korona tőkét Csávolszky Lajos orsz. képviselő, Hoitsy Pál és társaik valósággal befizették. Hammond segítségével, aki valaha consul volt és akinek nagyuri ismerettségei voltak, fogtak néhány gazdak jóhiszemű magánást, akik beállottak névleges igazgatóknak.

A jó nevek ravasz kihasználásával névtelen syndikátus áruba bocsátotta az értéktelen részvényeket, melyek különben sem képezték a társaság, hanem az entrepreneurök tulajdonát. Sikertült is neki néhány százezer forintot összeharócsolni, melyből kiki annyit vitt el, amennyit el tudott ragadni. A bánya pedig maradt bánya; nem törődött vele senki, nem szállított oda gépet senki és annyira jutottak, hogy a részvénytársaság irodai butorait is nyilvános árverésen eladták.

Mikor a »Magyar Estilap« annak idején ezekről az üzelmekről a leplet lerántotta és a kir. ügyészség Hoffer Gyula és 45 társának panasza alapján esalás miatt megindította a vizsgálatot a névtelen syndikátus ellen, Langermann János vezérigazgató és Hammd Eduard gépszállító egyszerűen megnyugodtak; a syndikátus magyar tagjai pedig, kiket akkor az ügyészség még nem ismert, részben lapultak részben lovagias uton próbáltak kimászni a hinárból.

Ezekből a lovagias afférekől nekünk három jutott. Először Langermann küldött valahonnan külföldről egy provokációt; mivel azonban a saját maga adta terminusra, több életjelt nem adott, az ő segédei is ránk nézve az affért befejezettnak jelentették ki.

Azután Boér Béla abrudbányai polgármester, szintén egyik igazgató, próbálkozott egy kihívással, melyet azonban a limine visszautasítottunk, mert akkor Boér ellen már folyamatban volt a bűnügyi vizsgálat.

Végül provokált bennünket Csávolszky Lajos. A segédek Csávolszky Lajos levele alapján, melyet hozzánk intézett és a melyben kijelentette, hogy a Fortunához semmi köze, az ügyet jóhiszeműleg lovagiasan és békén elintézték.

Azóta annyi történt a dologban, hogy a »Fortuna«, melynek első igazgatósága tán egy vagy több tag kivételével lemondott, mindössze két hamis mérleget adott ki; ellenben Hoffer Gyula és 45 társa, csupa becsapott részvényes, újabb panaszt adtak be, melyben temérdek okirat és egyéb bizonyítékok alapján határozottan esalással vádolják első sorban Csávolszky Lajost, második sorban Hoitsy Pált, Boér Bélát és a két megugrott külföldi svindlert.

A királyi ügyészség a vizsgálatot meg is indította és mai napig is folytatja. Csávolszky Lajost, aki képviselő, kit eleinte mint tanult idéztek volt be, most már terheltként fogják kihallgatni és ha nem történt még meg, úgy a legközelebbi napokban ezért ki is fogják kérni a Háztól.

Az ügyek ílyetén állása mellett a mai hivatalos lapban egy hirdetés jelent meg, melyben egy névtelen igazgatóság a »Fortuna« közgyűlését hívja össze és e közgyűlésen a

részvénytőkét 400,000 frtra akarja leszállítani és ugyancsak 400,000 frt ára 6 százalékos elsőbbséget kibocsátani, avagy ha ez nem sikerülne, a társaságot felszámolni.

Akarjuk hinni, hogy a tőke-manipuláció, mely ugysem vihető keresztül, csak ürügy akar lenni a felszámolásra és hogy a mostani igazgatóság jóhiszeműleg jár el és becsületes mérleget fog adni; mert eddig a mérlegben »Uj üzemberendezés és gépek fedezete« czim alatt 249,875 frt szerepelt mint vagyon, pedig ezek Hammond értéktelen részvényei, melyek értéktelenségük mellett még pénzügyigazgatóság illetéktartozása fejében zár alá vett.

Felhívjuk a kereskedelmi és váltótörvény-szék figyelmét erre a márczius hó 31-ére hirdetett közgyűlésre, melyet olyan társulat hirdet, mely törvényeink értelmében sohasem alakult meg és amelynek törvényellenes létrejötték egy millió frtnál nagyobb passzívakkal pénzben 126 frt aktiv vagyona volt.

TANUGY.

Az iskolaszék ülése. A nagyvárad községi iskolaszék tagjait a f. évi márczius hó 16-ik (csütörtök) napján d. u. 4 órakor a városház nagytermében tartandó iskolaszéki ülésre tisztelettel meghívom. Nagyvárad, 1899. márcz. hó 14-én. Dr. Sipos Árpád, iskolaszéki elnök.

A táncmester gyilkosai.

— Saját tudósítónktól. —

Egy szerencsétlen ember gyilkosai felett ítélt tegnap a törvényszék egyik büntető tanácsa Tassy Pál dr. elnöke alatt.

Maga a meggyilkolt különben szerencsétlensége által kikerülte a nyomort az elzűllést s megmenekült a börtöntől, sőt talán a fegyháztól is, amit viselt dolgaiért bizonyára ki nem kerül. Egy bűnügyben már ítéleztek is felette, s elítélték másfélévi börtönre, s ezen ügye a Kurián van, de volt még egy súlyosabb bűnügy is folyamatban ellene. Azonban ezektől megszabadította három fiatal gyermek.

Rettenetes viszontagságos volt a meggyilkolt élete. Előbb az Ertsey család ispánja volt, majd mikor a birtok más kézre került, elment táncmesternek. Mint ispán igen szép jövedelme volt, s hogy mégis olyan nagy nyomorba volt annak az oka a kártya.

Berger Sámuelnek hívták a szerencsétlen embert, aki mint ispán H.-K.-Kovácsiban lakott s a falu lakossága már mint ispánt gyűlölte, s daczára ennek mint táncmester rövid idő alatt vissza került Kovácsiba, a hol úgy is gyűlölték s a legelső alkalommal, amikor erőszakoskodott, megölték.

A táncestélyeken ugyanis gyakran volt verekedés, amelyben a fő verekedő ő volt.

Egy este kínos incidens folyt le a táncórán, Berger kivette egyik tanítványát, mert az állítólag illetlenül viselte magát.

A legények ezt a dolgot nem hagyták annyiban, készültek a bosszura, társuk meggyalázását akarták megbosszulni.

Másnap este nagy multság volt a Lindenfeld kocsmában s a három legény már ekkor megkísérelte Bergert megtámadni, ez azonban botjával szétverte őket.

A három legény ez után az utra ment, tudták, hogy Berger arra fog menni.

Nem esalódtak, rövid idő múlva a társaság a kocsmában szét oszlott s Berger haza fele igyekezett. De nem messze jutott.

Mikor oda ért, ahol a legények voltak, a legények reá támadtak bottal, fokossal s téglával agyon verték.

A három legény a vádlottak padjára került.

Podloz Albert az első vádlott, Putnoki István a második s Lélek Árpád a harmadik.

A három fiatal legény a törvényszék előtt teljesen beüsmérendő vallomást tett, elmondták, hogy előre elhatározták, hogy Bergert megölik, hogy megbosszulják a becsületében megtámadott társukat, de még a régi időtől kezdve haragudtak Bergerre.

A vádlottak vallomása szerint Podloz fokkal ütötte Bergert s noha az első csapás, mely fejen taláta, annyira behatolt a koponyába, hogy onnan csak erővel tudták kihuzni a fokost, még ezután is ütötte a szerencsétlen embert.

A három vádlottat Várady Zsigmond dr. ügyvéd védte, míg a vádhatóságot az új kir. alügyész, aki tegnap foglalta el állását, Vámosi Gyula védte.

Ugy a vádlottak beüsmérendésével, mint a kihallgatott öt tanunak a vallomásával beigazolást nyert, hogy a gyilkosságot tényleg a vádlottak követték el s ezért a törvényszék őket a megtartott bizonyítási eljárás s a perbeszéd után bűnösnek mondta ki és ezen tettükért:

Podloz Albertet két esztendei fegyházra, Putnoki Istvánt és

Lélek Árpádot pedig másfél-másfél évi börtönre ítélte.

A törvényszék figyelembe vette a vádlottak rendkívül fiatal életkorát s a sok enyhítő körülményt, de viszont terhelően számította be az első vádlottnak, hogy akkor is ütött, amikor már Berger meghalt s társai kérték, hogy ne bántsa már.

Ugy az elítéltek, mint a kir. ügyész felebezett.

IRODALOM

— A »Kneipp Ujság« második száma még az első számnál is dusabb és érdekesebb tartalommal jelent meg és pedig ezáltal már képekkel illusztrálva. Az idegesség, idegyengeség és az állatlanság gyógyításáról szóló cikkek megérdemlik, hogy azokat mindenki olvassa. Az Országos Magyar Kneipp-Egyesület kiváló szolgálatot tett a közegészségügynek azáltal, hogy ezt a kitünően szerkesztett lapot megindította. A közönség pedig jól teszi, ha azt járátja, mert abból igen sok hasznos dolgot tanulhat. Előfizetési ára negyedévre 1 forint. Megrendelhető a »Kneipp Ujság« Budapest X., Füzér-utca 19. szám alatt.

Igazságszolgáltatás.

Képviselők párbaja. Az 1895. év november havában egy képviselőházi ülés alatt Pulszky Ágost a ház folyosóján beszélgetés közben több képviselő előtt kijelentette, hogy Nógrádmegye közigazgatását nem tartja egészen korrektnek. Valaki közölte ezt a nyilatkozatát Szentiványi Árpád képviselővel, de olyan formában, hogy Pulszky Geitovszky alispánról, Szentiványi gyermekkori barátjáról nyilatkozott sértőleg. Szentiványi másnap találkozott Pulszkyval az utcán s ezt kiáltozta rá:

— Ez pimaszság!

Pulszky provokálta Szentiványit, a felek a Ferenc József laktanyában pisztolypárbajt vívtak, de egyikük sem sütötte el a pisztolyt. A kir. törvényszék Pulszky Ágostot két napi, Szentiványi Árpádot három napi fegyházra ítélte. Ezt az ítéletet a kir. ítélőtábla s Losonczy Ödön bíró előadása mellett ma a kir. kuria is helybenhagyta.

A beteg betegpénztár. Azok között a bajok között, amelyek tavaly a kerületi beteg-

segítő pénztár működésére bénítólag hatottak, egyike a legnagyobbaknak az volt, hogy sikasztás is történt a pénztárnál. A sikkasztó Stumpf Ferenc pénztáros volt, kit időközben el is ítélte a törvényszék egy évi börtönre. Tolla hegyére vette e bajokat P. Tóth Sándor, aki egy estilapban, irván a betegpénztár bajairól, elmondta, hogy Besze Antal ügyvéd a betegpénztár titkára és jogtanácsosa egy ízben meghiusította a pénztárvizsgálat megtartását, lanyha volt az ellenőrzésben végül csodálkozásának adott kifejezést, hogy Beszét még sem csukták be. Besze rágalmazás és becsületesítés miatt sajtópörbe fogta a cikkek szerzőjét, de az esküdtek Tóth Sándort egyhangulag felmentették. Besze semmiségi panasszal élt, de a Curia Sebestyén Mihály előadása mellett ma ezt is elvetette.

Teljes ülés a Táblán. A kir. Tábla tegnap teljes ülést tartott, Sárkány József táblai alelnök elnökle a táblán. A teljes ülés tárgya az ujonnan kinevezett táblabírónak, Tóth Gáspár volt ügyvédnek eskületele volt. A jegyzőtisztet Zelenka Lajos dr. albíró töltötte be, a tábla titkárát, Istvánffy Lajos drt pedig, aki beteg fekszik, Atzél Nándor tanácsjegyző-albíró helyettesítette. Sárkány elnök üdvözölte az új bírót, kiemelte az ügyvédi karban szerzett érdemeit és annak a reményének adott kifejezést, hogy bírói működésében ügyvédi hírnevét gyarapítani fogja. Erre előlépett Tóth Gáspár és Atzél Nándor dr., miután az előadó felolvasta a kinevezésről szóló leiratot, elmondotta az eskümintá szövegét.

EGYESÜLETEK.

Jóváhagyott alapszabályok. A nagyváradi velencei Népkör módosított alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta.

A pinczerek értekezlete. A nagyváradi pinczér-egylet t. választmányi tagjait ezen felkérem, hogy folyó hó 16-án, csütörtökön délután pont 3 órakor az egylet házában (Pecze-utcán) fontos és lelete sürgős ügyben az értekezletre megjelenni sziveskedjenek. *Czeplédy Gyula*, egyleti alelnök.

REGÉNY-CSARNOK.

TILTOTT UTAKON.

Laudor Henrik utazásai és kalandjai Tibetben. 5 Fordította: B. Gy.

Valahányszor ülést mértek megkínzott testére, úgy éreztem mintha szívembe tört döftek volna, mivel azonban ismertem a keletiek szokását, hogy, ha valaki iránt részvétet mutatunk, akkor azt annál jobban büntetik, tehát úgy mutattam, mintha ez a kínzás mindennapi dolog volna előttem. A mellettem álló lámák ökleikkel hadonáztak orrom előtt és értésemre adták, hogy én is hasonló sorban fogok részeseülni, mire én nevettem és ismételttem szokásom szerint a »nikutza« szót.

Amint arczukról világosan leolvastam, a Pombo és tisztjei nem tudták mitévők legyenek velem; és minél inkább láttam, hogy tervem jól bevág, annál nagyobb lett bátorságom és iparkodtam betölteni szerepemet úgy ahogy ily körülmények közt legjobban lehet.

Legalább is két percig ült a Pombo, — egy nőies, fiatal, szép ember, de úgy látszik, hogy hysterikus egyén, ki valószínűleg kitünő alany lenne hypnotikus kísérletekhez, mintegy elbűvölve és mereven nézett réám.

Valami csodálatos hirtelen változás mehetett végbe ezen ember belsejében, ki csak néhány pillanattal előbb vad dühvel beszélt és most a legszelidebb hangon. A lámák, kik körülte voltak, szemmel láthatólag nagy zavarba jöttek, midőn látták, hogy uruk és mesterök tajtékoz vadállatból hirtelen szelíd báránnyá változott át. Azután megragadtak engem és elvittek szemem elől arra a helyre, ahol Tschanden Singet korbácsolták és újra megkísérelték velem a letérdelést, látván azonban hogy hiába, végre is megengedték, hogy a Pombo tisztjei előtt csak guggoljak.

A két láma ott hagyta Tschanden Singet és miután jegyzőkönyvem és rajzaimat elővették, elkezdtek engem keményen faggatni, megelőzőleg kijelentvén, hogy semmi bántódásom sem lesz, ha mindenben megmondom az igazat, ellenkező esetben azonban előbb megkorbácsolnak s aztán lefejeznek.

Erre azt válaszoltam nekik, hogy mindenben meg fogom nekik mondani az igazat, tekintet nélkül arra, hogy büntetnek-e vagy nem.

Erre azután egy a lámák közül, egy nagy, kövér, durva fatucskó, ki arannyal szegélyezett remekszép vörös selyem kabátot viselt és aki Tschanden Singet korbácsolta, felszólitott hogy mondjam azt, hogy szolgám mutatta nekem az utat Tibetben mindenütt és hogy ő csinálta a rajzokat és térképeket is. Tudtam nagyon jól, hogy ha ezt mondom, akkor nem lesz semmi bántódásom, hanem elvisznek a határig és Tibetből kiutasítanak. Ők lefejezték volna szolgámat: ennyi lett volna az egész; én pedig baj nélkül megszabadulok.

En azonban határozott hangon azt mondtam a lámáknak, hogy a térképekért, rajzokért, valamint az utak föltalálásáért egyedül csak engem vonhatnak felelősségre, mert tisztán csak ismereteim voltak az utmutatók. Lassan és minél érthetőbben iparkodtam beszélni és többször ismételttem, hogy szolgám ártatlan és így nincs rá ok, hogy őt büntessék. Az egész utazás alatt, melyet Tibetben végeztem, soha sem tett egyebet mint amit én parancsoltam neki; ha tehát közülünk valaki büntetésre méltó, úgy csak én lehetek az, nem pedig két szolgám.

A lámák haragra lobbantak és az egyik közülük korbácsának vastagabb végével nagyot ütött a fejemre. Én úgy tettem, mintha nem is érezném az ütést, jóllehet utána még sokáig fájt és égett a fejbőröm.

— Akkor mindaddig verni fogunk téged és szolgádat, míg ki nem mondjátok azt, amit akarunk, — szolt hozzám mérgesen a láma.

— Verhettek amint akartok, — válaszoltam bátran: de ha igazgátalanul büntettek, nektek lesz károtokra. Lenyuzhatjátok bőrünket, elvérezhetünk egészen, meg is ölhetek, de azt nem fogjátok elérni hogy fájdalmainkat lássátok.

Andor, az áruló, ki a hindosztán nyelvet jól beszélte, volt a tolmács, mikor tibeti nyelven folytatott társalgásunkban fennakadtunk; így vált lehetségessé, hogy én és a tibetiek a lehető legjobban megértettük egymást. Iszonyu kegyetlenséggel ütlegettek szegény szolgámat, ki halálos kínjai közt a földbe harapott midőn egyik ütés a másik után érte és egy-egy darabka bőr vagy hus szakadt ki testéből.

Tschanden Sing hősiiesen viselte magát. Egy jajszó, egy könnyörgés kegyelemért nem jött ajkaira. Azt mondta, hogy ő az igazságot megmondta s nincs mit mondani többet. Az összes lámák és katonák figyelmes őrizete mellett ott ültem én szinlelt egykedvűséggel, mint valami borzasztó színjáték előtt, várakozva, hogy mi fog történni, míg végre a lámák, felboszankodva flegmám fölött, a katonáknak parancsot adtak, hogy engem vigyenek el.

(Folyt. köv.)

Közönség köre.

Köszönetnyilvánítás.

Szives jóakaróimnak és ösmerőseimnek, kik felejthetlen férjem elhalálózása alkalmából részvétüknek voltak szivesek kifejezést adni, a magam s családom nevében ez uton mondok hálás köszönetet.

Nagyváradon, 1899. márcz. 13.

Özv. Reclné Bauer Zsófia.

TAVIRATOK.

A kongrua-bizottság ülése.

Budapest, márcz. 14. (Saj. tud. táv.) A kongrua-bizottság ma Samassa József érsek elnökle a táblán ülést tartott. Tudomásul vették ezen ülésen a király

azon jóváhagyását, hogy az esketési stóla és anyakönyvi kivonatokból folyó jövedelmek összeírásával kihagyhatók egyes kisebb módosítások. Ezután a bizottság titkárául megválasztották *Dedek Crescena* Lajost. Azonfelül megválasztották az egyes alosztályok elnökeit és titkárait.

Lujza hercegnő állapota.

Bécs, márczius 14. (Saj. tud. táv.) Lujza hercegnőről az orvosok azt konstatálták, hogy *teljesen beszámíthatatlan* s kimondták a nehéz ítéletet, hogy *felgyógyulása ki van zárva*. Most már azon tanakodnak, hogy az elmebeteg hercegnőt hova szállítsák végleges tartózkodásra.

Apponyi és a szabadelvű-klubb.

Budapest, márcz. 14. (Saját tud. t.) Apponyi Albert gróf mai költségvetési beszéde a szabadelvű-klubban igen jó hatást tett s szelvényben arról folyt a diskurzus, mikor a gróf magas szikár alakja feltűnt ma este ismét a klubb termeiben, a klubbtagok hozzásiettek és forrón üdvözölték.

Plósz Sándor ellenjelöltje.

Baja, márczius 14. (Saját tud. táv.) Plósz Sándor igazságügyminisztert egyhangulag akarta a bajai választó kerület újból képviselővé választani, a szociáldemokratia pártvezetőség azonban gondoskodott arról, hogy egyhangú választás ne történhessen és ellenjelöltet állított. Az ellenjelölt *Groszmann* Sándor, a fővárosból kiutasított szociálista agitátor.

Az osztrák püspökök értekezlete.

Bécs, márcz. 14. A püspöki értekezlet ma kezdte meg tanácskozásait. (Magy. Táv. Ir.)

Czáfolat.

Budapest, márcz. 14. (Saj. tud. táv.) A B. H. fővárosi lap egy közjog páczin eltörléséről ad hírt s méltatja azt, vezércikkben is. Az illető közlemény a következő:

Hibaigazítás. Bécsből jelentik nekünk: A bécsi katonai hatóságokhoz márczius 10-én rendelet érkezett, mely meghagyja, hogy az eddig használt k. und k. *Reichs-Kriegs-Ministerium* helyett mindig ezt az elnevezést kell használni: k. und k. *Gemeinsames Kriegs-Ministerium*. Ezután tehát a hadsereg hivatalos nyelve is közös és nem birodalmi hadügyminiszteriumot ismer.

A bécsi lapok sietnek a nekünk örvendetes hírt leczáfolni.

A Dreyfus-ügy.

Páris, márczius 14. (Saj. tud. táv.) A semmitőszék elhatározta, hogy a Dreyfus pör titkos aktáit kikéri *Freycinet* hadügyminisztertől. Feszülten várják, hogy a kérelemnek elég lesz-e téve.

Spanyolország bajai.

Madrid, márcz. 14. Leoni jelentés szerint ott a hadsereg érdekében impozáns tüntetés volt, a melyet a karlista tüntetések ellen való tiltakozásnak tekintenek. Állítólag rendezavarások is fordultak elő, a melyeknek során többeket lefogatottak.

Barcelona, márcz. 14. Az orvosi fakultáson diákösszeesküvést fedeztek föl,

a melynek az volt a célja, hogy a nem katalóniai tanárokat kizárják az előadásokról. (Magy. Táv. Ir.)

Sztojlov Abbáziába.

Szófia, márcz. 14. Sztojlov volt miniszterelnök, a kiről azt mondják, hogy a politikai térről vissza akar vonulni, legközelebb Abbáziába megy. (Magy. Táv. Ir.)

A kínai követ utazása.

London, márcz. 14. A Reuter-ügynökség értesülése szerint a kínai követ Rómába utazásának napja még nincs véglegesen kitűzve, mert a követ, mielőtt Londonból elutazik, Salisbury-val óhajt értekezni. (Magy. Táv. Ir.)

Anglia háztartása.

London, márcz. 14. A »Times« szerint a pénzügyi hatóságok remélik, hogy a most végződő költségvetési év bevételei minden jövedőlés ellenére meg fogják haladni az előirányzatot. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

A buzaring.

Tegnap budapesti tudósítónk értesítése nyomán megemlékeztünk a legújabb bözemánipulációról. Újabb híreink erről a következők: Ma már határozottan meg nevezik azokat a cégeket, a kik a buzaringnek fő mozgatói. Ezek a különben is hírhedt *Haas és Deutsch* cég, a *Haggenmacher-, Luiza és Erzsébet-malom*. *Bálint* Imre, egyik legkiválóbb közgazdasági írónk erről a tárgyról többek között a következőket mondja:

»Haggenmacherék, a budapesti és a Lujzamalom azok, a kik a ringet néhány bözzei ügynök segítségével megalakították s a határidőpiacon vásárolják a papirbuzát, holott a kiváló készáru elutasítják maguktól. Alapítják pedig ezt a működésüket arra a körülményre, hogy bözzei szokások szerint csak üzánsszuzát kell kötésük lebonyolítás végett elfogadni, üzánsszuzza pedig nem terem készen a földön, hanem mesterséges tisztítása és keverés útján áll elő, a malmok tehát annyi gabonát vásároltak, a mennyit fölhozni lehet ugyan, de üzánsszuzát tenni nem lehet s így sarokba szorítják a bönkö eladókat és tőlük nagy differenciákat akarnak kikényszeríteni. Mert ez a malomipar — úgy látszik — legális üzleti köréhez tartozik.

Teljesen mellőzni akarom azt a kérdést vajjon a becsületes munkájuk után élő malmoknak — mert ilyenek is vannak — van-e okuk fölháborodni azon, hogy egyesek ily módon teszik tönkre a magyar malomipar régi jó hírének még megmaradt roncsait, azt sem vitatom, hogy egy általán megengedhető-e egy olyan piacon, a mely még némi idealizmussal küzd az ellen, hogy közönséges játéklarangnak tekintésék, megengedhető-e, hogy a házárjátékot a megszorultak nehéz helyzetének kellehetetlen kizsákmányolásával, leplezetlen roszindulattal üzzék, ezeket mellőzöm, mert mindenkor nyílt ellenségei voltunk mindennemű mesterséges áralakításnak. De rá kell mutatnunk a helyzetre és konkluzióra.

Egyes malmok a márcziusi terminusra fölhajtották a buza árát. Hogy ez tiszta bözzei differenciális üzlet, az nyilván való, mert a malmoknak erre a rengeteg buzamennyiségre, a melyet márcziusra vásároltak, nincs olyan nagy szükségük, hogy érdemes volna egy vagy több forinttal többet adni érte, az kétségtelen. Az is bizonyos, hogy ha azt a buzát fölörlik, a lisztet nem tudják jövedelmező áron eladni, a mi már abból is kitetszik, hogy a ringen kívül álló egyes malmok gabonakészleteiket gabona-

alakban akarják szállítani a ring-malmoknak, mert a jövedelmezőbb, mint ha fölörlik.

A szállításra nem képes kontremennek természetesen a bözzei differenciákat kell megterenie. A differenciák kiszámításának alapjául a hivatalos jegyzék szolgál. Kereskedők beadványt nyújtottak be a tanácshoz, hogy a bözzei árjegyzék mellőzésével állapítsák meg a buza kereskedelmi értékét sezt tartsák a differenciánál irányadónak.

Arról értesülünk, hogy ezt a javaslatot a tanács nem fogja határozatra emelni, már csak azért sem, mert nem akarja a bözzeüzletet hivatalosan differenciális játéknak bélyegezni s mert nem akar egy ily intézkedéssel a jövedő változó viszonyokra precedenst alkotni; de el fogja ítélni a malmok e mesterséges átalakító törekvését s egy javaslat is fog a tanács asztalára kerülni, amely a bözzebírószágnak szabad kezét ad arra nézve, hogy ez alkalomból elé kerülő esetekben a differenciák megítélésénél ne csak a hivatalos jegyzéket, hanem, egyéb közbejártott körülményeket is vegyen tekintetbe.

Ezt a javaslatot el is fogják fogadni s ezzel a ringelők csalódásra fognak ébredni, mert a bözzebírószág a differenciákat a normális áralakulás adta mértékre fogja redukálni.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, márczius 14.

Az irányzat gyenge	
Osztrák hitel	371.90
Magyar hitel	400.50
Államvasut	363.75
Rimamurányi	307.—
Magyar jelzalog	249.—
Salgótarjáni	636.—
Wagon-kölesön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	1011.50
Déli vasut	78.—

Határidők.

Az irányzat szilárd	
Buza márcziusra	10.40
Uj tengeri	4.54
Rozs őszre	8.55
Zab őszre	5.73
Tengeri augusztusra	—
Buza októberre	9.78

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. márczius 14-én.

Magyar aranyjárdék 4%	119.80
Magyar koronajárdék	97.75
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 ¹ / ₂ %	121.—
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 ¹ / ₂ %	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	76.75
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.75
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	96.75
Magyar nyereség-sorsjegy-kölesön	162.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	141.50
Osztrák járdék papirban	101.—
Osztrák járdék ezüstben	100.75
Osztrák járdék aranyban	120.—
Osztrák korona járdék	101.40
Osztrák államsorsjegyek	140.—
Osztrák magyar bankrészevény	920.—
Magyar hitelbankrészevény	397.25
Osztrák hitelintézeti részevény	369.50
Osztrák-magyar államvasuti részevény	360.50
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	358.60
Németbirodalmi márka	58.05
London vista	120.40
Párisi vista	47.80
20 márkás arany	11.79

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Szekelyhidi ifjuság. Ez a büszbe czim, azt hisszük, csak a szekelyhidi ifjuságnak nem keresztény részére vonatkozik. Mert a többiről nem tettezzük fel, hogy éppen a szenvedés vasárnapjának (Fekete vasárnap) előestéjét választották volna ki *táncestély* rendezésére. A többiek azonban megtilthatnák, hogy ilyenre használják fel nevüket. Hisszük, hogy a gyöngédebb nemű ifjuságból is csak a nem keresztények lesznek képviselve az elkésett purimbálon.

A szerkesztőirt felelős:

Dr. VUCSKIS GYULA.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1898. évi október 1-től.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.						Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.						Püspök-Ladány—Debrecen—Érmihályfalva.								
Hozsvár	ind.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.	Hozsvár	ind.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.	Hozsvár	ind.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	T. v.
		11 01	5 23	7 00	6 13	—	Nagykátá	ind.	9 15	1 55	5 45	8 30	—	P.-Ladány	ind.	4 06	1 31	6 00	2 29	6 05
		12 20	6 40	8 37	7 54	—	Szolnok		10 20	3 05	7 54	10 16	—	Debrecen		5 22	3 —	6 55	3 56	8 20
		12 52	7 09	9 19	8 32	4 49	P.-Ladány		11 19	4 23	9 27	11 31	—	Érmihályfalva	érk.	6 35	4 01	7 38	4 58	9 47
Bucsa		—	—	9 33	8 51	5 13	Báránd		12 55	5 55	11 53	2 00	5 00	Érmihályfalva—Debrecen—Püspök-Ladány.						
Brátka		—	—	9 50	9 10	5 38	Sáp		—	—	12 07	2 12	5 17	S. v. S. v. S. v. S. v. Gy. v.						
Rév		1 34	7 47	10 08	9 30	6 13	B.-Ujfalu		1 17	6 15	12 24	2 27	5 38	Érmihályfalva	ind.	6 36	11 09	5 35	9 14	8 13
Élesd		1 48	7 59	10 25	9 48	6 42	M.-Peterd		1 33	6 30	12 46	2 47	6 04	Debrecen		3 37	12 36	8 15	10 27	9 01
Mező-Telegd		2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Keresztes		—	—	1 00	3 00	6 21	P.-Ladány	érk.	5 13	1 45	9 45	11 28	9 48
F.-Vásárhely		—	—	11 01	10 27	7 38	Bors		—	—	1 14	3 12	6 37	Debrecen—Nagy-Léta—Vértés—Debrecen—Nagy-Léta						
Várad-Velenceze		2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	Püspöki		—	—	1 28	3 25	6 56	V. v. V. v.	V. v. V. v.					
Nagyvárad	érk.	2 31	8 38	11 17	10 44	8 —	Nagyvárad	érk.	2 11	7 07	1 48	3 42	7 22	Debrecen i.	8 35	4 21	Nagy-Léta	5 25	1 05	
Nagyvárad	ind.	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	Nagyvárad	ind.	2 18	7 14	2 06	3 58	1 22	Sáránd	9 28	5 06	Vértés ind.	—	—	
Püspöki		—	8 51	11 42	11 14	2 37	V.-Velenceze		2 24	—	2 30	4 05	1 31	H.-Bagos	9 41	5 17	M.-Pályi	5 47	1 30	
Bors		—	—	11 50	11 22	2 48	M.-Vásárhely		—	—	2 41	4 16	1 46	H.-Pályi	10 05	5 41	H.-Pályi	6 03	1 48	
M.-Keresztes		—	—	12 03	11 37	3 20	F.-Vásárhely		—	—	2 50	4 38	2 19	M.-Pályi	10 20	5 55	H.-Bagos	6 18	2 05	
M.-Peterd		—	—	12 15	11 50	3 38	Élesd		3 04	7 56	3 21	4 56	2 50	N.-Léta	—	—	Sáránd	6 40	2 29	
B.-Ujfalu		3 18	9 23	12 29	12 05	4 16	Rév		3 26	8 18	3 45	5 20	3 32	Vértés	10 43	6 15	Debrecen é.	7 18	3 13	
Sáp		3 33	9 38	12 47	12 25	4 49	Báránd		—	—	4 06	5 43	4 08	Sáránd ind.	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00	9 09	
Báránd		—	—	1 01	12 41	5 13	P.-Ladány		4 03	10 06	1 34	1 19	5 31	Derecske ér.	9 57	5 35	Sáránd ér.	6 20	01 42	
P.-Ladány		4 03	10 06	1 34	1 19	5 31	Szolnok		5 39	11 44	3 35	3 37	—	Sáránd—Derecske. Derecske—Sáránd.						
Szolnok		5 39	11 44	3 35	3 37	—	Nagykátá		6 34	12 41	4 45	5 07	—	Sáránd ind. 9 38 5 16 Derecske ind. 6 00 9 09						
Nagykátá		6 34	12 41	4 45	5 07	—	Budapest	érk.	7 50	10 50	6 20	7 10	—	Derecske ér. 9 57 5 35 Sáránd ér. 6 20 01 42						
Budapest	érk.	7 50	10 50	6 20	7 10	—			5 55	10 37	6 59	8 33	—							

Kugligolyó bőrből

!!mélyen leszállított árban!!

Árak nagyság szerint:
2 frt 50 kr., 3 frt 50 kr., 4 frt 50 kr. és 5 frt.

Mint hogy készletem aránylag csekély és végkiarúsítást rendezek, kérem a megrendeléseket azonnal eszközölni.

KALOTAY ISTVAN,
Nagyvárad, Uri-utca 685.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget tisztelettel értesíteni, hogy az idei **kitünő minőségű**

szalámi eladását

már megkezdtem és továbbra is **Kossuth Lajos-utca Pontelli-házban** (bent az udvarban) árusítom.

Egyszersmind szíves tudomására adom a mélyen tisztelt közönségnek, hogy saját gyártmányu szalámim **nagy detail kereskedőnél** helyben egyedül csak

Kádár János

urnál kapható.

Szíves megrendeléseiket kérve vagyok

kiváló tisztelettel **Pontelli János.**

Nagyvárad-Szöllősi Gőzsörgyár.

Van szerencsénk a t. közönség figyelmébe ajánlani kitünően főzött, régen raktározott, tartós

László- és Márcziusi sörünket.

Örömmel jelenthetjük, hogy az idén gyárunkat nagyszabású építkezésekkel megnagyobbítottuk, minek következtében abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy oly **ízletes sört** állithatunk elő, mely a tisztelt közönség igényeit teljesen kielégíti.

Továbbá hozzáfogtunk egy nagy

jégkészítő telep

létesítéséhez és rövid idő múlva abban a kellemes helyzetben leszünk, hogy a t. közönségnek **jéggel** is szolgálhatunk.

A nagyvárad-i vevőinknek a **sört hához szállítjuk.**

A megrendeléseket kérjük a **városi irodánkban Nagyváradon** vagy pedig egyenesen a gyárba **Pecze-Szöllőstre** (Nagyvárad mellett) intézni.

A t. közönség jóindulatába ajánlva magunkat

tisztelettel
Nagyvárad-Szöllősi Gőzsörgyár.